

10 krajcarjev je vendar malenkost, a meni sámemu dati 1'50 gl. je preveč, vzlasti ker se 'štelaža' ni samo radi mene, ampak radi 'Zadruga' izgotovila. Upajoč, da bode te malenkostni dar 10 kr. položili, ne da bi Vas moral 5 mesecev prositi, beležim — Dragotin Kette. « Predsednik Dermota je priganjal v društveni knjigi blagajnika: »Brat Zelnik! Pobiraj globo!« a brez uspeha. Zadržani so imeli več idealizma, nego denarja. Ivan Cankar bi imel pri shodu dne 27. oktobra leta 1894. brati svoj spis, a ni prišel k sestanku, na kar mu je predsednik Dermota naložil dvojno globo po pet krajcarjev, ker ni prišel na shod in ker ni bral. Cankar mu je v dopisni knjigi odgovoril tako-le: »Predsednik mi je naložil globo petih krajcarjev, ker se nisem udeležil shoda z dné 27. okt. 1894. l. To je čisto naravno, in mi niti ne pride na misel, prepirati se z Dermoto. Ali izpuliti mi hoče še drugo svoto petih krajcarjev, ker nisem predaval na tistem shodu (z dné 27. okt. 1894. l.), na katerem me ni bilo videti. Torej plačati moram zato, ker predaval nisem; kdo pa pravi čl. Dermoti, da nisem predaval? Jaz bi bral svojo stvar ravno takó lahkó v absenci Dermotini na svojem domu, in potem-takem bi omenjeni čl. Dermota ne imel pravice, iztrgati mi gori omenjene vsote zategadelj, ker nisem predaval. Torej plačam samó vtretjič omenjeno svoto, ne da bi jo pomnožil s številko dve. Zakaj — da povem in razjasnim vso stvar še jedenkrat — ko bi bil pri shodu, bi tudi predaval, ko bi me pa ne bilo — kar se je vsekakor zgodilo — pa ne bi predaval. Ker pridem pri tem opisu vèn in vèn na tisto mesto, zato končam, in pripomnim samó še, da omenjene svote ne plačam — ker je nimam. Ivan Cankar.« Kot priči sta se z levico podpisala in podkrižala Peterlin in Lavrenčič, Franc Kristan je pa pristavil: »Ker čl. Cankar nima dotične svote — plačam jaz!« Mnogo bolje, kakor se vidi, se tudi Župančiču ni godilo, zakaj 6. novembra leta 1894. vprašuje s svojo boječo, še čisto otroško pisavo: »Brat blagajnik! Kedar je zadnji dan za plačevanje udnine meseca oktobra?« na kar mu blagajnik odgovarja: »Brat Zupančič izvestno ni čital mojega opomina z dné 28. 10. 94, zato ne ve, da je obrok že potekel 30. p. m. Ako bratje ne poravnajo do 8. t. m. svojega dolga, naložila se jim bode zdatna globa!«

Poleg običajnih predavanj in, kasneje, govorov je vpejal Kette v Zadrugo pouk ruščine. To naznanja tovarišem 13. novembra leta 1894.: »Opomin. Jutri se prične pouk ruščine. Pozivljam brate, da se ga polnoštevilno vdeležé. Povem Vam kar naprej, da bom strogo se držal discipline. Zakaj ste me pa volili? Kdor se ne bo lekcije naučil, plačal bo globo, veliko, kakor se bo meni zljubilo. Apelirati bode smel, kdor bo hotel manjšo globo imeti, samo na odbor. To pa zato, da bo pouk uspešen. Kdor ne pride k uri, plačal bo globo.« Opomin je bil zaman, zakaj naslednji dan se Kette že pritožuje: »5 minut pred tri četrt, a v čitalnici še le štirje. In tako naj bo pouk uspešen! Opozarjajo se člani, naj bolj redno prihajajo k uram!« Te ruske ure so bile vzrok mnogih jez Kettejevih, dolgih polemik, glob, novih opominov, a slednjič je vneti učitelj moral priznati v svojem tajniškem poročilu o delovanju Zadruga v prvem tečaju leta 1894/95.: »Konečno naj še opomnim, da se je o nekem gotovem času pričel nekaj pouk v ruščini, da se je izbral Kette nekakim korepetitorjem, ki je pa večji del dajal 'štunde' praznim ste-nam in mizi in da se eo ipso ni prišlo čez prvo lekcijo.« Tudi sicer se je Kette trudil, da bi prežgal vnemarnost in lenobo, ki je zašla v Zadrugo, kakor se zdi, zlasti leta 1894. To leto je neki »nezadovoljnejš« napisal v vpisno knjigo naslednji aviso: »Dolgi so zimski večeri; zabave nam večkrat nedostaje; v čitalnici naj si kratimo čas: če si pa skoro

sam za mizo — se pa tudi ne kratkočasíš. Človek bi se kmalu zbolel. — Da bi se taka nezgoda ne storila, prosijo se Zadržani, da naj prihajajo večkrat v Zadrugo v smislu izreka sv. Avguština: ... in omnibus caritas...!« Kette je k temu pripisal pristavek: »Čudno je, čudno, da je tako mrtvo postalo po izstopu nekaterih članov. Niti odborniki ne prihajajo več vsi v čitalnico, časopisi se več ne donšajo, o drugih članih ni duha ne sluha. Zakaj to? Kaj li hočete s slabim obiskom očitno pokazati, koliko je Zadruga izgubila po izstopu nekterih članov? Kedar pridem v čitalnico, je prázna. Bog pomagaj, saj je vendar še v Zadrugi nekaj članov, ki so vneti zanjo. Zakaj ne pridejo? Čudno se mi zdi ta 'Pristavek' pisati, ker ne vem, ga li bo kedo čital ali ne...« In h koncu je predlagal: »Vsak član je zavezan najmanj trikrat na teden obiskati čitalnico, sicer se mu naloži glóba za vsako uro pet (5) novčičev. Iz tega razloga naj se vsi došli člani podpisujejo v dnevno knjigo.« Kettejev predlog sta podpisala le Dermota in Štefè in tako je ostal v dopisni knjigi.

Zadržani so se med seboj nazivali brate — to je bil sklep občnega zbora — in ko je nekdo že po tem sklepu imenoval tovariša gospoda, so ga kaznovali z globo. Najdelavnejši, za Zadrugo najbolj vnet ud je bil Štefè, ki je Zadrugo ustanovil, jo dramil, miril, pa tudi čistil, kadar je mislil, da je treba, jo zakladal s časopisi, jo jemal pod streho, če ni našla stanovanja drugod, podpiral vsak predlog, ki se mu je zdel društvu koristen, skrbel za naraščaj in z velikim idealizmom služil zadrugi misli do konca. Izmed mladih literatov mu je bil podoben samo Kette, ki je bil zaveden in delaven zadržan, drugi so kazali manj zmisla za organizacijo.

Ivan Cankar je vstopil v Zadrugo v njenem drugem poslovnem letu 1892/93., istega leta, ko sta postala zadržana tudi Anton Dermota in Dragotin Lončar, medtem ko sta Kette in Župančič prišla v društvo eno leto pozneje. Kraigher se je vpisal med ude v četrtem, Merhar in Murn v petem poslovnem letu. Ko je Ivan Cankar vstopil v Zadrugo, ji je napisal pesem, ki jo je Štefè del na čelo svoji zgodovini:

Zadržugi.

Glavó ponosno dvigni vsak,
Odločno stopaj naš korak,
Saj gremo v težki dušni boj
Za narod svoj!

Za nami kratka vrsta let,
Pred nami širni, hrupni svet,
Žari pred nami dan krasán,
Svobode dan.

Kot bratje vsi združimo se,
V nevstrašni krog vstopimo se,
Le sloge bratske ogenj vroč
Nam daje moč.

Kdor strašise, ta ni za nas,
Zvestó srce, vesel obraz,
S ponosom v težki dušni boj
Za národ svoj! —

Istega poslovnega leta, dne 25. maja 1893, je bil Cankar izvoljen za predsednika Zadruga (Ivan Štefè je bil ta čas blagajnik in knjižničar, Dragotin Lončar odbornik, Franc Šuklje tajnik) in je to naznanil v vpisni knjigi s pristavkom: